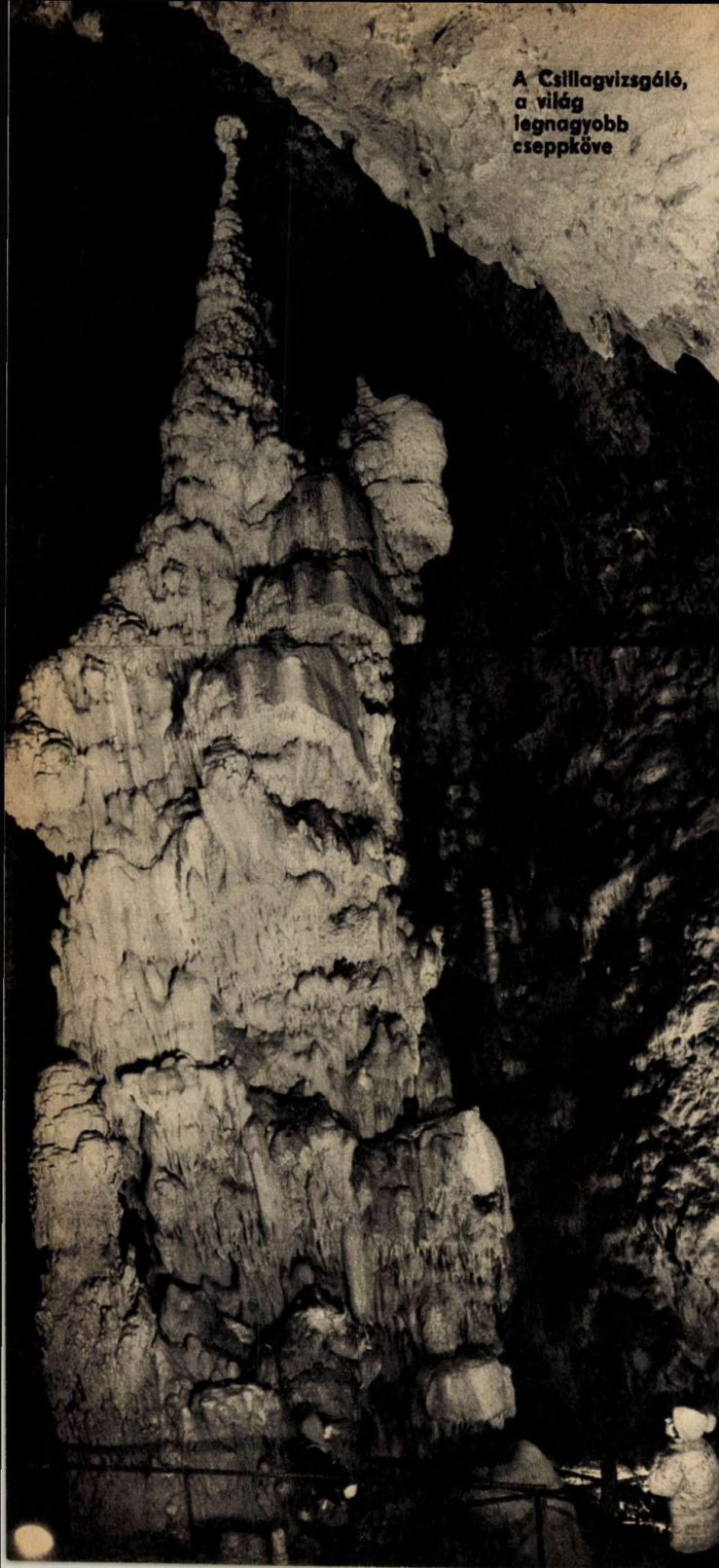
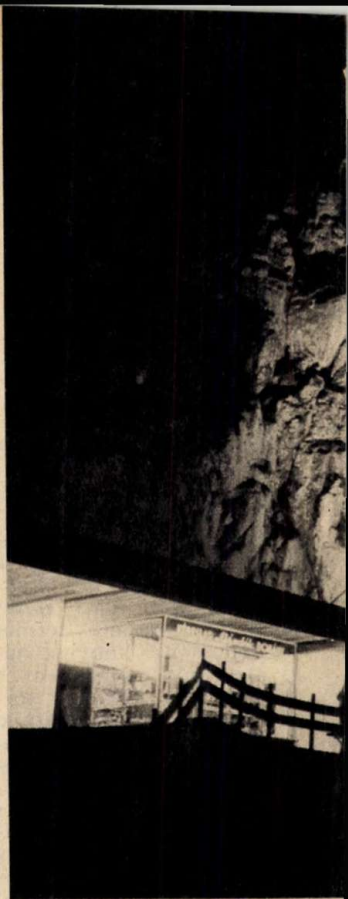

A Csillagvizsgáló,
a világ
legnagyobb
cseppköve

BARA JUBILÁL AZ AGGTELEKI BARLANG

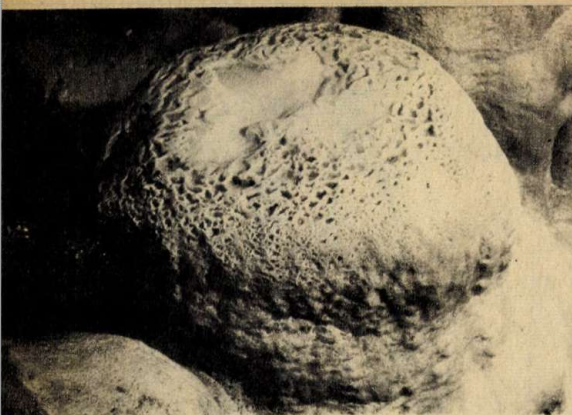
DLA 150

A hatalmas aggteleki Baradla-barlangot már az őskor embere is ismerte. Lakta is, persze csak télen, amikor a jég és fagy bekergette. Ha sütött a nap, a barlang előtt levő telepén élt, a bejárat sziklafal védett öblében. A sziklafal pereméről beláthatta az egész vidéket. A barlang nemcsak télen nyújtott neki menedéket, hanem akkor is, ha kergették, ha megsebzett állat vagy épp az ellenség elől kellett menekülnie. Évezredekig menedéket nyújtott a barlang a környéken lakó népeknek, majd az odatelepült magyarságnak is a tatárral és a törökkel szemben, s az embert — azon túl, hogy a szűk bejárat után következő hatalmas, tágas termek sorát évezredek át használta — a kíváncsiság, a megismerés vá-

Az aggteleki bejárat fölötti ötvenméteres függőleges sziklafal éjszakai kivilágításban

gya már az őskorban is beljebb csalogatta.

A barlang csodálatos szépségének az utóbbi háromszáz esztendőben egyre messzebb terjedt a híre. Persze az elmúlt századokban még a barlang megközelítése sem volt egyszerű dolog. Kassán vagy Rozsnyón kellett szekeret bérelniük az „expedíció” résztvevőinek, s így döcögtek el a sziklás utakon az Isten háta mögötti Aggtelekre. Több napos, nehéz vállalkozás volt annak idején az aggteleki cseppkőbarlang meglátogatása. Aki mégis vállalkozott rá, az az aggteleki fogadóban szállhatott meg (a régi fogadó ma sorsára hagyva dűledezik a falu közepén). Reggel azután néhány helybeli lakos némi díjazásért szívesen vállalkozott rá, hogy fáklyákkal felszerelve vé-

Sztalagmit* képződmény

gigvezeti a látogatót a barlangon. A „végig” az 1700-as években a Viasz utca végét jelentette, a mai Münnich átjáróig. Eddig ismerték akkor a barlangot, s eddig terjedően mérte fel azt 1794-ben *Sartory József* mérnök, a barlang első térképezője.

Raisz Keresztélyt, Gömör megye mérnökét, a kiváló térképész is rabul ejtette a Baradla varázsa, s átkutatta, majd 1801-ben gondosan feltérképezte annak minden zegét-zugát. Ő már bemerészkedett a barlangi patakot elnyelő Nehézút valóban nehezen járható vizes járatába is, és egészen a Vaskapuig lejutott. Ott azonban olyan mély víz állta az útját, hogy nem tudott rajta átvergődni. A nagy gonddal készített barlangtérkép már egészen odáig feltünteti a járatokat.

Úgy látszik, hogy a barlang varázsa a hivatallal együtt az utódra is átszállt. Gömör megye következő főmérnöke, *Vass Imre* szintén a Baradla szerelmese lett. Már 1821-ben megkísérelt továbbjutni a barlangban, de a Vaskapu mély vízü szakasza őt is visszafordulásra kényszerítette. A következő három aszályos év után azonban újabb kísérletet tett. „Végre az 1825. esztendő Sz. Iván hava (június — *A szerk.*) első napján, által vergődtem a Vaskapunak kelepczés vermein egész a tóig — mely öröm lepte meg keblemet! —, ott a vizet elapadva, s annak sarát átgázolhatónak lenni találtam. Folytattam azonnal utamat” — írja —, s végigjárta, feltérképezte a Baradla főágát az Óriások termén is túl. A magyar barlangkutatás történetének egyik legnagyobb eseménye volt ez a 150 évvel ezelőtti sikeres expedíció, amelynek jubileumát most ünnepeljük. Ez a siker és *Vass Imréné* a barlangról írt könyve

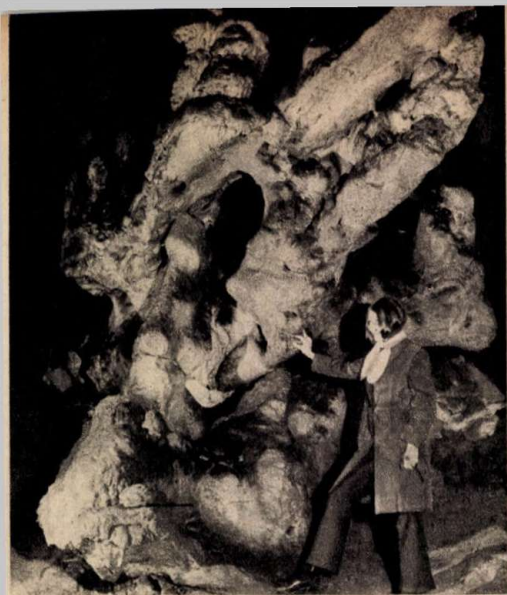
Csak hosszú, száraz időszak után válik járhatóvá a Retek-ág, a Baradla leghosszabb mellékága

lendítette föl a Baradla és a barlangkutatás iránti érdeklődést.

A fennmaradt vendégkönyvek tanúsága szerint egyre többen keresték fel az immár világhírű barlang csodavilágát. *Petőfi*, *Kossuth* és a múlt század magyar történelmének számos más kiemelkedő alakja szintén bejárta a barlangot, s mentek oda tudós kutatók is messze külföldről.

A barlang őstörténeti problémáira *Nyáry Jenő*nek régészetileg gazdag eredményű ásatása irányította rá a figyelmet a múlt század második felében. Ez még a turini száműzetésében élő *Kossuth Lajos* is tanulmányírássra készítette.

A múlt század utolsó évtizedeiben a Magyarországi Kárpát Egyesület vette kezébe a barlang ügyét. *Münnich Kálmán* bányamérnök újabb pontos térképet készített róla, s ennek alapján mesterséges áttöréssel kialakíttatta a barlang ma is használt vöröstői bejáratát. Ez lehetővé tette akkor, hogy a látogatóknak — végigjárva a barlangot — ne kelljen ugyanazon a nehéz föld alatti útvonalon térniük vissza Aggtelekre. A barlang jósvafői bejáratát 1923-ban *Kaffka Péter* mérnök törte át, s ezzel a Baradla minden irányból kényelmesen bejárható lett. 1932-ben *dr. Kessler Hubert* és munkatársai fölfedezték az aggteleki és a szlovákiai *Domica*-barlang összefüggését, és kimutatták, hogy a kettő egyetlen hatal-

Egy fantasztikus alakzat az Óriások terméből

(Kunkovács László felvételei)

mas, húsz kilométert meghaladó barlangrendszer. E fölfedezés hatására az akkori — addig meglehetősen közömbös — hatóságok bevezették a villanyt a barlangba, rendbe hozták az oda vezető autútakat, és két szálló is épült. Az érdeklődés folytán egyre hosszabb szakaszokon épültek a barlangban járdák, lépcsők, hidak. A barlang látogatottsága néhány ezer főre emelkedett évente.

A felszabadulás óta gyökeres változás történt. A barlang teljesen új, korszerű, kiterjedtebb villanyvilágítást kapott. Újjáépültek a bejáratok, a járdák, a lépcsők és a hidak. A Hangversnytermet — amelynek csodálatos akusztikájára már a múlt században fölfigyeltek — most valóban alkalmassá tették nagyszabású hangversenyek rendezésére, s a Baradla hangversenyei ma már messze földön híresek. S az idén, a jubileumi évben a barlangi patak visszaduzzasztásával elkészült egy hosszan elnyúló, nagyszerű csónakázótó, amelynek felszínén hangtalanul sikló villanyhajtású csónakokból csodálhatják a látogatók a reflektorok fényében a barlang mennyezetén sziporkázó cseppkőfüggönyöket, és ezeknek a tó vízében csillogó tükörképét.

A barlanghoz új utak, melléje szállodák, éttermek, parkolóhelyek épültek. Budapestről gyorsvonaton egynapos kirándulás a Baradla csodavilágának föl-

keresése. Az idén a látogatók száma előreláthatólag a negyedmilliót is eléri.

Az aggteleki Baradla-barlangnak nemcsak a látogatottsága, hanem járatainak ismert hossza is számottevően megnövekedett. Míg a múlt században összesen 8 km-nyi járatot derítettek föl, ma már több mint 23 km-t ismerünk belőlük.

A 150 évvel ezelőtti nagyszerű fölfedezés nemcsak a Baradla sorsában jelentett fordulópontot, hanem — Vass Imre kitűnő térképével és a barlangról írt remek könyvével — az egész magyar barlangkutatásnak hatalmas lendületet adott. Ezt követően gyorsult fel az ország más területein is a barlangokat feltáró, egyre sokoldalúbb tudományos kutatás. A kutatók eleinte az 1848-ban alakult Magyarhoni Földtani Társulatban tömörültek, majd 1910-ben, Hermann Ottó ösztönzésére létrehozták saját szakosztályukat. Az MTESZ keretében működő Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak ma több mint ezer tevékeny tagja világszerte elismert kutatómunkát végez. A biológusok a barlangok különleges állat- és növényvilágát, a hidrológusok a barlangokat, mint karsztos vízvezető csatornákat tanulmányozzák. Kincsesbánya a barlang az ásványtan művelői és pompás kutatóhely a klimatológusok számára is. S néhány évtizede már azt is tudjuk, hogy a barlangi klíma a légzőszervi megbetegedéseket is gyógyítja, ezért a közeli Béke-barlangban föld alatti szanatórium létesült.

Magyarország ama kevés ország közé tartozik, amelyekben a természetvédelmi törvény a barlangokat is egyetemesen, minden külön intézkedés nélkül védelem alá helyezte. S minthogy a Nemzetközi Barlangtani Unió az 1975-ös esztendő *Nemzetközi Barlangvédelmi Évének* nyilvánította, a Vass Imre sikeres expedíciójának évfordulója alkalmából augusztus utolsó hetében Budapesten „Baradla 150” címmel rendezett nemzetközi szakmai konferenciát a karsztok, a barlangok és a karsztvizek védelmének, tehát a karsztvidékek komplex természetvédelmének, továbbá a barlangok idegenforgalmi kérdéseinek szentelték. A konferencia résztvevői végül Aggtelekre is elzarándokolnak, hogy a helyszínen emlékezzenek meg Vass Imrének és kutatótársainak 150 évvel ezelőtti nagyszerű eredményeiről.

Dr. Dénes György
tudományos kutató